

April 2015

Senter for psykoterapi
og psykososial rehabilitering
ved psykoser

Høgskolen i Hedmark

STUDIEPLAN

Behandling, rehabilitering og oppfølging
av mennesker med alvorlige psykiske lidelser og ruslidelser

Videreutdanning, 60 studiepoeng

Mars 2015

Godkjent ved Høgskolen i Hedmark, mars 2015

A. Overordnet beskrivelse av studiet

1. Innledning

Stiftelsen SEPREP – Senter for psykoterapi og psykososial rehabilitering ved psykoser - ble etablert i 1990. SEPREP har sin opprinnelse i et mangeårig faglig engasjement i å få til gode behandlingsmiljøer, -metoder og modeller overfor mennesker med alvorlige psykiske lidelser og ruslidelser. Forutsigbare og gode relasjoner mellom fagutøvere, brukere og deres familier er vesentlig i dette arbeidet.

SEPREP Tverrfaglig Utdanningsprogram (TU) forankres i distriktpsikiatriske senter (DPS) eller kommune. En lokal koordinator skal på vegne av programansvarlig institusjon lede det praktiske arbeidet, og en styringsgruppe skal ha ansvar for å sikre lokale tilpasninger både i planleggingen og gjennomføringen av studiet/utdanningsprogrammet.

Høgskolen i Hedmark, Avdeling for folkehelsefag, tilbyr studiet på oppdrag fra stiftelsen SEPREP. Høgskolen i Hedmark godkjenner studiet og har det overordnede faglige ansvaret for studiet og for gjennomføring av eksamen. Stiftelsen SEPREP har det løpende ansvaret for utvikling og gjennomføring av studiet. Ansvaret for gjennomføring av de enkelte utdanningsprogrammene ligger hos den lokale styringsgruppa, jfr. retningslinjer i Lokal koordinators håndbok (www.seprep.no).

2. Læringsutbytte

En kandidat med fullført kvalifikasjon har følgende totale læringsutbytte:

Kunnskap

Kandidaten:

- har en helhetlig forståelse av situasjonen til mennesker med alvorlige psykiske lidelser/ruslidelser og kunnskaper om hvordan den psykiske helsen påvirkes av biologiske, psykologiske og sosiokulturelle faktorer
- har bred kunnskap om tidlige tegn og faser i utviklingen av alvorlig psykiske lidelser og ruslidelser, og faktorer som hemmer en negativ utvikling og fremmer mening og mestring
- har oppdatert kunnskap om relevante tilnærminger og behandlingstiltak
- har inngående kunnskap om relasjonsaspektet, brukermedvirkning og lokalmiljøets betydning i bedringsprosesser
- har inngående kunnskap om tvang som fenomen, og betydningen av rett og redusert bruk av tvang
- har inngående kunnskap om tjenestenettverk og henvisningsveier lokalt

Ferdighet

Kandidaten:

- kan analysere dynamikk og samspill i private og profesjonelle nettverk, og inngå i en konstruktiv og reflektert relasjon til brukeren og privat/profesjonelt nettverk

- kan arbeide selvstendig med praktisk og teoretisk problemløsning, og planlegger og iverksetter behandlings- og oppfølgingstiltak i samarbeid med brukeren og privat/profesjonelt nettverk
- kan viseåpenhet, reflektere over egne reaksjoner og bruke seg selv på en konstruktiv måte i møte med brukeren, familie/nettverk og andre samarbeidspartnere

Generell kompetanse

Kandidaten:

- kan anvende sin samlede kompetanse slik at det bidrar til videreutvikling og nytenking når det gjelder kvalitet og brukermedvirkning i tjenestetilbudet
- kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter slik at det bidrar til å fremme kvalitet og utvikle nye samarbeidsformer i flerfaglig og tverretattlig samhandling
- kan bidra til kunnskaps- og praksisutvikling og innovative prosesser på eget arbeidssted
- har grundig innsikt i betydningen av, og fremmer en praksis som styrker den enkeltes livskvalitet og bedringsprosess
- har en bevissthet rundt egne tanker, følelser og reaksjoner for å forstå og forholde seg hensiktsmessig og målrettet i allianseskapende arbeid
- kan sikre at menneskerettighetene blir ivaretatt
- kan analysere relevante fag-, yrkes- og forskningsetiske problemstillinger og bidra til løsninger i møte med praktiske utfordringer

3. Målgruppe

Målgruppen for utdanningen er ansatte innenfor kommunehelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste og andre som har behandlings- og oppfølgingsansvar overfor mennesker med alvorlige psykiske lidelser og eventuelt rusproblematikk.

4. Opptakskrav

Bachelorgrad (180 studiepoeng) eller tilsvarende innen helse- og sosialfag, pedagogiske fag eller andre relevante fagområder, og tilsetning i minst 50 % relevant stilling gjennom hele studiet.

5. Studiets varighet, omfang og nivå

Studiet er en videreutdanning med et omfang på til sammen 60 studiepoeng. Studiet tilbys på deltid over to år.

6. Kompetanse

Studiet kvalifiserer for å arbeide innenfor psykisk helsefeltet, i sosial- og velferdstjenester og andre relevante behandlings- og oppfølgingstjenester. Videreutdanningen gir kompetanse på høyere nivå innenfor fagfeltet alvorlige psykiske lidelser og ruslidelser. Læringen baserer seg på å anvende kunnskap og erfaring gjennom veiledet praksis, slik at den enkelte student får en økt personlig kompetanse og samhandlingskompetanse.

7. Informasjonskompetanse

Studenten skal vurdere behovet for informasjon, og finne, vurdere, og gjøre seg nytte av informasjon i egen læring og skriving av oppgaver. Det legges vekt på evnen til å navigere i faglitteratur, kildeorientering og kritisk vurdering av kilder, samt kildehenvisninger.

Informasjonskompetanse er evnen til å lokalisere, evaluere og bruke informasjon for egne behov. Dette er en faglig nøkkelkompetanse og basis for livslang læring. Plagiering er å fremstille andres arbeid som sitt eget og det anses som fusk når korrekt kildeanvisning ikke angis.

Det vises til bibliotekets studiehjelpside:

<https://www.hihm.no/hihm/Hovedsiden/Bibliotek/Studiehjelp>

8. Studiets innhold, oppbygging og organisering

Hele studiet består av totalt av 3 emner som utgjør 60 studiepoeng.

Emne 1: Alvorlige psykiske lidelser, ruslidelser og relasjonsforståelse, 15 studiepoeng

Emne 2: Integrert behandling, 30 studiepoeng

Emne 3: Tjenestenettverk og samhandling, 15 studiepoeng

Emnene bygger på hverandre og vil følge en progresjon fra emne 1 til 3.

Organisering

Styringsgruppa og lokal koordinator ved det enkelte utdanningssted er ansvarlig for planlegging og gjennomføring av studiet i sitt distrikt i samarbeid med ansvarlig for utdanningsprogrammet i SEPREP TU.

I løpet av utdanningens 2 år holdes 100 timers fellesundervisning (samlinger) organisert ved det lokale DPS, eventuelt kommune. Vanligvis vil 1 dag i måneden være avsatt til dette. Undervisningen skjer i hovedsak gjennom fellesundervisning der de ulike emnene gjennomgås systematisk. Det er en faglig og pedagogisk sammenheng mellom emnene, der en knytter sammen teori og praksis. Mulighetene for varierte metoder som arbeid i smågrupper, rollespill o.l. vil utformes lokalt.

Systematisk gruppeveiledning

Studiet vektlegger i særlig grad gruppeveiledning som metode. Denne er obligatorisk og gjennomføres fordelt over 80 timer gjennom to år, vanligvis organisert som 1 ½ klokke time to ganger i måneden. Veilederne har solid faglig kompetanse, og godkjennes etter veiledningsfaglige kriterier. Veiledningen gjennomføres etter vedtatte retningslinjer (www.seprep.no). Veiledningen tar sikte på at den enkelte deltaker i gruppe reflekterer over egen virksomhet overfor pasient/bruker og deres familier, og de reaksjoner og følelser dette arbeidet vekker. I veiledningen relateres problemstillinger til forståelsesmåter fra teori og erfaring, og deltakeren stimuleres til å integrere og bruke dette i egen praksis.

Litteraturstudier

Det avsettes 40 timers arbeid med litteraturstudier. Dette arbeidet inngår i obligatoriske studiekraav i løpet av utdanningens to år. Litteraturgruppen består av de samme deltakere som i veiledningsgruppen, og organiseres av deltakerne selv uten veileder.

En stor del av utdanningen dreier seg om selvstudier med lesing av teori, forberedelse av framlegg i veiledningsgruppa, og arbeid med skriftlige gruppeoppgaver.

Ferdighetstrening

Ferdighetstrening defineres som anvendelse av praksis forankret i veiledning. Kandidaten legger frem ulike problemstillinger fra praksis i gruppeveiledning.

9. Internasjonalisering

Utenlandske forskere og gjesteforelesere som representerer ny og oppdatert kunnskap brukes i noen grad

10. Undervisnings- og læringsformer

Studiet benytter varierte arbeidsmåter: forelesninger, veiledning, kollokviearbeid, skriftlig oppgaver, og individuelt arbeid relatert til egen praksis. Utdanningen er en integrert helhet hvor teori kombinert med erfaringer fra eget arbeid med pasienter/brukere og deres familier bearbeides i de ulike fora.

11. Vurderingsformer

Det gjennomføres to gruppeoppgaver emnene 1 og 2. Disse går over tre måneder. Emne 3 avsluttes med en individuell hjemmeeksamen over 10 dager.

12. Litteraturliste

Ved studiestart er litteraturlisten tilgjengelig som eget dokument organisert under hvert emne.

13. Emnebeskrivelse

Emnets navn: Emne 1. Alvorlige psykiske lidelser, ruslidelser og relasjonsforståelse

Emnekode:

Studiepoeng: 15

Semester: vår eller høst

Språk: norsk

Sist revidert

Læringsutbytte

En kandidat med fullført kvalifikasjon har følgende læringsutbytte i emnet:

Kunnskap

Kandidaten:

- har inngående kunnskap om betydningen av å støtte pasientens/brukers egen prosess for tilfriskning og opplevelse av livskvalitet
- har bred kunnskap om risikofaktorer, og faktorer som hemmer en negativ utvikling og fremmer mening og mestring
- har inngående kunnskap den betydningen gode relasjoner i familie, nærmiljø, skole og arbeid har for psykisk helse og livskvalitet og som bærende i alt behandlings- og oppfølgingsarbeid
- har bred kunnskap om tidlige tegn og faser i utviklingen av alvorlige psykiske lidelser og ruslidelser
- har inngående kunnskap om psykoselidelser i kombinasjon med alvorlig rusproblematikk
- har kunnskap om tvang som fenomen, og i betydningen av rett og redusert bruk av tvang
- har inngående kunnskap om etiske perspektiver i behandlings- og oppfølgingsarbeid

Ferdighet

Kandidaten:

- reflekterer over egne reaksjoner, nyttiggjør seg tilbakemeldinger og bruker seg selv på en konstruktiv måte i møte med bruker og pårørende
- anvender faglig kunnskap for å analysere og løse problemstillinger i praksis
- kan analysere og klargjøre praktiske utfordringer og etiske dilemma i møte med bruker/pasient og pårørende

Generell kompetanse

Kandidaten:

- kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter for å bidra til videreutvikling og nytenkning når det gjelder kvalitet og brukermedvirkning i tjenestetilbudet
- kan reflektere kritisk over egen studieinnsats og læringsprosess, og bidrar til å gjøre vesentlige endringer der det er påkrevet

Innhold

- Psykisk helse og ruslidelser i et historisk og sosialpolitisk perspektiv
- Menneskesyn og konsekvenser for behandling

- Brukeres/pårørendes opplevelser og erfaringer med å ha alvorlige problemer knyttet til psykisk helse og rus
- Brukeres og pårørendes opplevelser og erfaringer med hva som er virksom hjelp og behandling
- Psykose som selvforstyrrelse, innenfra-perspektivet
- Traume og psykose
- Utfordringer i møte med det flerkulturelle
- Forholdet mellom pasient/bruker, pårørende og den profesjonelle hjelper, med vekt på relasjon og brukerdeltakelse
- Alvorlige psykiske lidelser og ruslidelser i et helhetsperspektiv med integrering av psykologiske, biologiske og sosiokulturelle perspektiver
- Funksjonsnivå og mestring
- Stigma og ulike kulturelle og sosiologiske perspektiver
- Rett og redusert bruk av tvang
- Oppgaveskriving

Organisering og arbeidsformer

Fellesundervisning, veiledning, gruppearbeid/kollokviegrupper.

Forkunnskaper

Ingen spesielle krav

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

- Studenten skal ha deltatt på 80 % av fellesundervisning på totalt 25 timer
- Studenten skal ha deltatt på 80 % av gruppeveiledning på totalt 20 timer
- Studenten skal ha deltatt på 80 % av gruppearbeid/kollokviegruppe på totalt 10 timer
- Ett refleksjonsnotat over egen innsats og læringsutbytte
- Ett framlegg fra eget litteraturarbeid i veiledningsgruppa

Vurderingsordning

Skriftlig gruppeoppgave over tre måneder. Gruppen har inntil fire medlemmer. Besvarelsen vurderes til bestått/ikke bestått.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for folkehelsefag.

Emnets navn: Emne 2. Integrert behandling

Emnekode:

Studiepoeng: 30

Semester: Vår og høst

Språk: Norsk

Sist revidert

Læringsutbytte

En kandidat med fullført kvalifikasjon har følgende læringsutbytte i emnet:

Kunnskap

Kandidaten:

- har inngående kunnskap om pasient/bruker og pårørende som sentrale aktører i alt samarbeid
- har kunnskap om forebyggingsperspektivet og dets betydning
- har inngående kunnskap om de viktigste tilnærings- og behandlingsformer, metoder og modeller som er aktuelle for målgruppen
- har inngående kunnskap i dynamikken og samspillet mellom pasient/bruker, familien/nettverk og fagpersoner

Ferdigheter

Kandidaten:

- kan selvstendig anvende metoder som er aktuelle i eget arbeid, og analysere og underbygge det strategiske perspektivet i valg av intervensjonsformer
- kan analysere dynamikken og samspillet mellom pasient/bruker, privat og profesjonelt nettverk
- kan etablere og inngå i en konstruktiv og reflektert relasjon til brukeren og sentrale aktører
- kan arbeide selvstendig med praktisk og teoretisk problemløsning, og i samarbeid med pasienten/brukeren og sentrale aktører planlegge kortsiktige og langsiktige behandlings- og oppfølgingstiltak

Generell kompetanse

Kandidaten:

- har en bevissthet rundt egne tanker, følelser og reaksjoner for å forstå og forholde seg hensiktsmessig og målrettet i allianseskapende arbeid
- kan bidra til nytenkning med hensyn til utvikling av behandlings- og oppfølgingstiltak for mennesker med alvorlige psykiske lidelser og ruslidelser

Innhold

- Samarbeid med pasient/bruker og pårørende i ulike faser som hjørnestein i all behandling og oppfølging; første møte, kriser, langtidsoppfølging, nettverksarbeid
- Psykisk helsearbeid på ulike arenaer
- Bedrings- og mestringsperspektivet: Virksomme relasjoner, motivasjon og rehabiliteringsarbeid
- Samtidig behandling av alvorlige psykiske lidelser og ruslidelser
- Dokumenterte og anerkjente modeller for oppsøkende arbeid som ACT, FACT m.v.
- Bolig og arbeid som ledd i bedringsprosessen. Anerkjente modeller for oppfølging som Housing first, Jobbmestrende oppfølging mv.

- Utredning, dokumentasjon, evaluering og målinger til hjelp i behandling, ulike verktøy og klinisk skjønn i utredningsarbeid og systematisk oppfølging
- Tidlig intervensjon, behandling i akutt-, restituerings- og rehabiliteringsfase
- Betydningen av tid, kontinuitet, forutsigbarhet og samarbeid på brukerens arena
- Forståelse av egne reaksjoner og bruk av disse i kontakt med personer med psykose og ruslidelser
- Anerkjente behandlingsformer og deres plass i et helhetlig og integrert behandlingstilbud: kognitiv terapi, motiverende samtale, familiesamarbeid, musikkterapi mv.
- Medikamentell behandling og substitusjonsbehandling
- De enkelte vanedannende stoffer, deres påvirkning av personligheten og stoffenes interaksjon med andre stoffer og medikamenter
- Arbeids- og ansvarsdeling og felles forståelse, individuell plan
- Barn av foreldre med alvorlige psykiske lidelser og eventuelt ruslidelser
- Alvorlige problemområder som selvmordsfare, aggresjon og vold
- Tvang og alternativer – behandlingsmessige og etiske aspekter, lovverk og retningslinjer som regulerer virksomheten og ivaretar pasientens/brukerens rettssikkerhet og menneskeverd

Organisering og arbeidsformer

Fellesundervisning, veiledning, gruppearbeid/kollokviegrupper

Forkunnskaper

Fullført og bestått Emne 1. Alvorlige psykiske lidelser, ruslidelser og relasjonsforståelse
Emnekode:

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

- Studenten skal ha deltatt på 80 % av fellesundervisning på totalt 50 timer
- Studenten skal ha deltatt på 80 % av gruppeveiledning på totalt 40 timer
- Studenten skal ha deltatt på 80 % av gruppearbeid/kollokviegruppe på totalt 20 timer
- To studieoppgaver med framlegg fra eget arbeid med en pasient/bruker

Vurderingsordning

Skriftlig gruppeoppgave over tre måneder. Gruppen har inntil fire medlemmer.
Besvarelsen vurderes til bestått/ikke bestått

Ansvarlig avdeling

Avdeling for folkehelsefag.

Emnets navn: Emne 3. Tjenestenettverk og samhandling

Emnekode:

Studiepoeng: 15

Semester: Vår eller høst

Språk: Norsk

Sist revidert:

Læringsutbytte

En kandidat med fullført kvalifikasjon har følgende læringsutbytte i emnet:

Kunnskap

Kandidaten:

- har bred kunnskap om nærmiljøets betydning for bedring og mestring
- har inngående kunnskap om betydningen av sammenhengende tjenestenettverk på tvers av faggrupper, tjenester og nivåer
- har bredkunnskap om egen og andre faggruppers og tjenesters oppgaver og ansvarsområder, og om henvisningsveier lokalt
- har bred kunnskap om metoder for kartlegging, dokumentasjon, praksisevaluering og utviklingsarbeid innen fagutvikling og forskning
- har innsikt i betydningen av å vurdere og benytte det beste innen forskning og erfaringskunnskap for å evaluere og forbedre egen og feltets praksis

Ferdigheter

Kandidaten:

- kan analysere fenomener og mekanismer i samhandling og samarbeid, og arbeide selvstendig med praktisk problemløsning i et samhandlingsnettverk
- kan bruke relevante metoder for å dokumentere og evaluere praksis

Generell kompetanse

Kandidaten:

- anvender oppdaterte kunnskaper til å gjennomføre avanserte arbeidsoppgaver og bidra i utviklingsarbeid
- kan kommunisere om problemstillinger, analyser og konklusjoner innenfor feltet alvorlige psykiske lidelser og ruslidelser, og bidrar med egne kunnskaper og erfaringer overfor andre fagpersoner og miljøer til videreutvikling av praksis
- kan analysere relevante fag-, yrkes- og forskningsetiske problemstillinger og bidra til konkrete løsninger

Innhold

- Relevante lokale, regionale og nasjonale helseplaner.
- Aktuell lovgivning
- Helsefremmende og forebyggende arbeid, lokalsamfunnets betydning
- Kartlegging av lokale behov for tjenesteutvikling; metoder, eksempler og erfaringer
- Eksempler på bredt anlagt rehabilitering inkludert meningsfulle aktiviteter, gode boligløsninger, differensiert oppfølging, nettverksbygging, familiearbeid og kontinuitet
- Systematisering og dokumentering av egen praksis
- Veien videre for den enkelte deltaker og for gruppen som helhet

Organisering og arbeidsformer

Fellesundervisning, veiledning, gruppearbeid.

Krav til forkunnskaper

Fullført og bestått emne 2: Integrrert behandling

Emnekode:

Obligatoriske krav som må være godkjent før man kan avlegge eksamen

- Studenten skal ha deltatt på 80 % av fellesundervisning på totalt 25 timer
- Studenten skal ha deltatt på 80 % av gruppeveiledning på totalt 20 timer
- Studenten skal ha deltatt på 80 % av gruppearbeid/kollokviegruppe på totalt 10 timer
- En studieoppgave med framlegg fra eget arbeid med en pasient/bruker

Vurderingsordning

Individuell hjemmeeksamen over 10 virkedager som vurderes med graderte bokstavkarakter fra A – F der E er laveste ståkarakter.

Ansvarlig avdeling

Avdeling for folkehelsefag.